

*Tijdschrift voor
heemkunde
folklore en
oudheidkunde*

Uitgiftekantoor 3300 Tienen 1

140

ALPAIDIS..

35 jaar Heemkunde te
Hoegaarden
1965-2000

V.U. E. Grooten
Residentie Beatrijs 169
3300 Tienen
tel: 016/81.72.35

Driemaandelijks 3/2000

M. GUILLUY A
NERM 35
3320 HOEGAARDEN

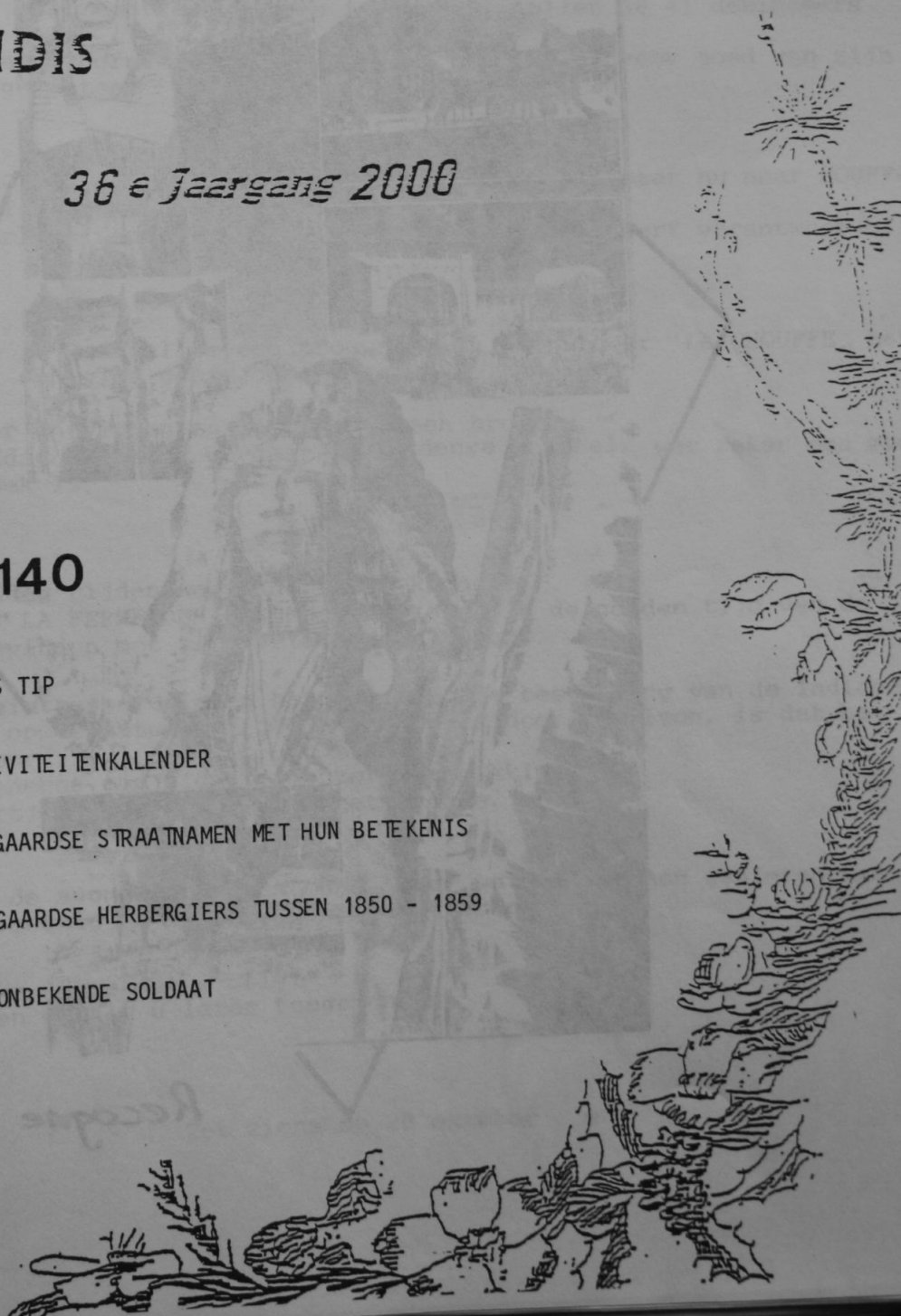
AFLEVERING

ALPAIDIS

36 e Jaargang 2006

Inhoud 140

- REIS TIP
- ACTIVITEITENKALENDER
- HOEGAARDSE STRAATNAMEN MET HUN BETEKENIS
- HOEGAARDSE HERBERGIERS TUSSEN 1850 - 1859
- DE ONBEKENDE SOLDAAT

La Ferme des Bisons

Recogne

REIS TR...

Dat de reis naar Gent een succes is geweest zullen de 41 deelnemers beamen.

En dit is dank vooral aan Erik welke zich als gids zeer goed van zijn taak heeft gekweten.

Op ZATERDAG 28 OKTOBER 2000 gaan we terug op reis maar nu naar HOUFFALIZE voor een S T R E E K B I E R T O C H T .
Voor het verloop van deze trip is onze reisgids Gilbert verantwoordelijk

We bezoeken in Houffalize een brouwerij en proeven er "LA CHOUFFE", het streekbier, een gids geeft ons de nodige uitleg.

We worden er ontvangen op koffie met een broodje.
Voor de middag voorzien we daar een Ardense schotel, wat zeker een menu van de streek is.

In de namiddag rijden we verder naar Recogne:
waar we in "LA FERME DES BISONS", ons terug in de gouden tijd van de Far-West bevinden met zijn vele kudde bizon.

Voor wie geïntresseerd is in het leven en de beschaving van de Indianen, wie dol is op de natuur of gefascineerd is door de bizon, is dat het geschikte oord.

Daar is eveneens een gids ter onzer beschikking.
Ons vieruurtje nemen we in deze natuuroase.

We sluiten de avond af in Bastogne, waar we even kunnen genieten van de streekgastronomie en de lekkere streekbieren.

Hou dus zeker deze datum vrij.
Meer gegeven worden u later toegezonden.

Tot ziens op 28 oktober a.s.

Activiteitenkalender

SEPT. - OKT. - NOV.

- 3 SEPT. LITURGISCHE VIERING MELDERT
HISTORISCHE PRAALSTOET ST. ERMELINDIS
- 24 SEPT. VIERING BIERMANNEKE
15.00 UUR KOUTERHOF STOOP KENSSTRAAT
- 7 OKT. VIERING 30 JAAR V. GESLACHTEN
GILDEDAG EN TENTOONSTELLING
- 21 - 22 - 27 - 28 29 OKT. MASSASPEL ERMELINDIS MELDERT
- 28 OKT. STREEKBIERTOCHT
REIS NAAR HOUFFALIZE MET BUS
VERTREK AAN 't NIEUWHUYS OM 8 UUR.
- 2 DEC. HERDENKING PARRAMORE
14.30 UUR SAMENKOMST IN 't NIEUWHUYSMUSEUM
15.00 PLECHTIGHEID TE HOUTEM.

Hoegaardse straatnamen met hun betekenis...

Zoals elke gemeente heeft ook Hoegaarden zeer betekenisvolle straatnamen, die aan personen, feiten en gebeurtenissen uit het verleden herinneren.

Er zijn er ook enkelen die minder sprekend zijn en misschien met de tijd kunnen worden aangepast.

De toerist die naar het bierdorp komt, kijkt naar de naamplaat en tracht er de betekenis van te ontdekken. Hierdoor wordt hij geholpen door een verklarend bijvoegsel op sommige platen.

Het is bewezen dat zelfs verschillende inwoners van Hoegaarden de betekenis van sommige naamplaten niet kennen en buitenstaanders zeker niet.

In dit artikel willen we eveneens de vroegere benamingen van de straten even in het daglicht plaatsen, we beperken ons echter tot de bijzonderste en dichtst bewoonde straten.

1. GEMEENTEPLEIN

Vroeger de "Poel" (omdat er een poel was) en dan de Plaats genaamd.

Symbolisch middenpunt van de gemeente en verzamelplaats aan gemeentehuis en kerk, waar de inwoners samen komen bij de inzet van feestelijkheden en ook bij begrafenissen. Plein waar de vrijheidsboom eens prijkte en getuige was van oude glorie.

2. HOUTMARKT

=====

Plaats waar vroeger bij de ontginning der bossen, het hout werd verkocht.

Op de Houtmarkt, rond het Kapittelhuys en het Arensnest begonnen de troebelen van 1789, die te Hoegaarden het Schrikbewind inluidden.

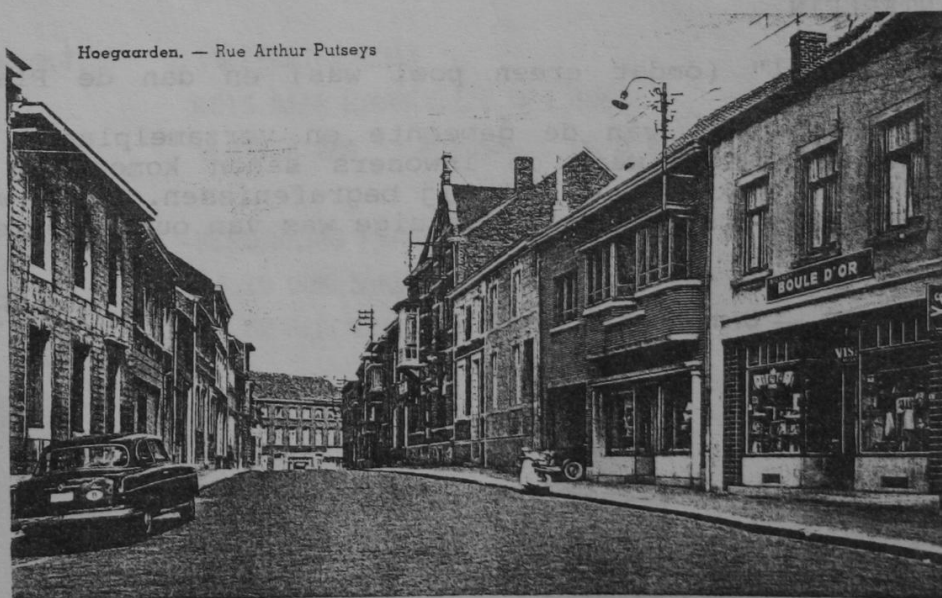
3. ARTHUR PUTZEYSSTRAAT

=====

Vroeger samen met de Doelstraat en de Ernest Ourystraat, achtereenvolgens "Kruyweg, Heirbaan, Oudebaen, 's Heerenstraete en Koninklijke weg" genaamd.

Vervolgebs "Koffiestraat" geheten, omdat daar een paar koffiehuisen waren, (in de Ossenkop en het Hooghuys) waar lekkere koffie werd opgediend.

De huidige benaming is ter ere aan de oud-burgemeester notaris Arthur Putzeys, die op de hoek van deze straat in het nr. 28 woonde (huis heden verdwenen).

4. DOELSTRAAT

=====

Zelfde opmerking als voor de A. Putzeysstraat.
Daar bevonden zich vroeger de doelen van de schuttersgilden.
De franse vertaling "rue du Tir à l'Arc" spreekt meer tot de
verbeelding.

5. PASTORIJSTRAAT

=====

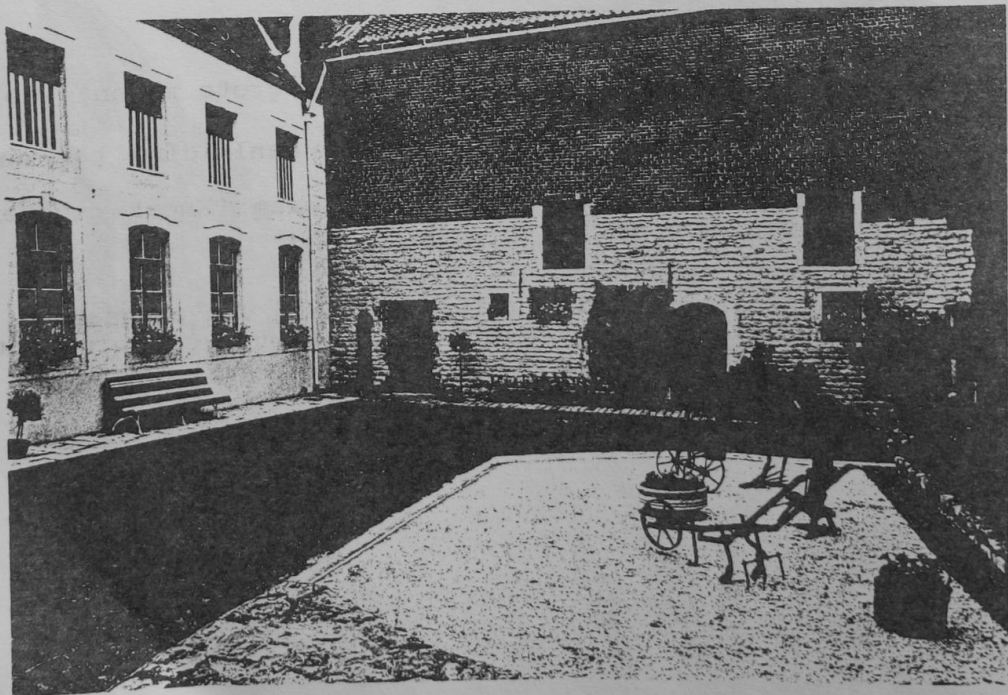
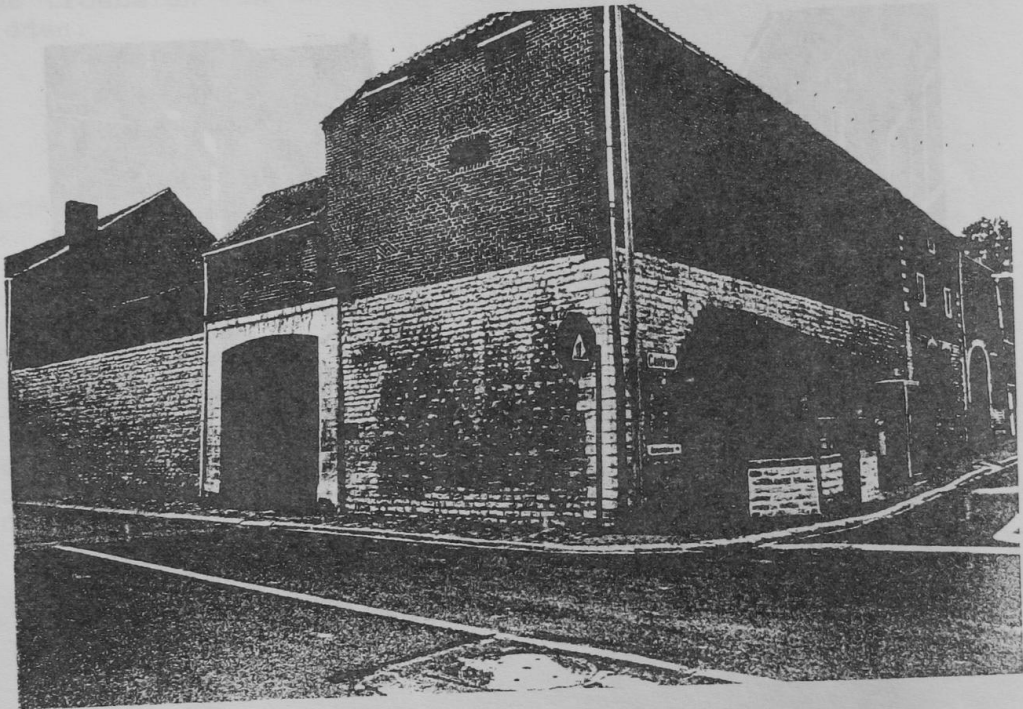
Vroeger "Molenweg" geheten (weg die naar de grote molen liep)
en waar een paar wethouders woonden.
Het kasseien van deze straat gaf in 1749 aanleiding tot een
grote dorpsruzie.
Later "Knorrestraat" genaamd, naar de bijnaam "Knor" gegeven
aan een man die in deze straat woonde.

In de Pastorijstraat staat de huidige pastorie van Hoegaarden
(voormalige woonst van schepen en meester-brouwer Carolus Van
Nerum) en ook 't Cleyn Paradis (het vroegere lokaal van de
katholieke partij).

6. TOMMESTRAAT

=====

Straat leidend naar de Romeinse tommen.
Was een aftakkingsbaan van een Gallo-Romeinse heirbaan op de
hoek van deze straat staat de Cruysblock (voormalige woonst
van griffier Servaes Sweerts). In dit huis werd in 1667 land-
deken Henricus Peeters geboren.

CRUYSBLOCKHOEVE

FOTO R. VANDEN BEMPT

7. ERNEST OURYSTRAAT

Zelfde opmerking als voor A. Putzeysstraat en Doelstraat. Later werd deze straat "Nieuwstraat" genaamd, omdat er een nieuwe baan was gelegd.

Op de hoek bevindt zich 't Nieuwhuys-museum, dat tijdens de Franse en Hollandse tijd als gemeentehuis diende en door de eeuwen heen een rol speelde in de Hoegaardse geschiedenis.

Draagt heden de naam van Ernest Ourystraat als hulde aan de voorzitter van de Raad van Beheer van de suikerfabriek "Grand Pont" van 1920 tot 1943.

8. KONING ALBERTLAAN

Voorheen een smal pad " 't Stichelke" genaamd.
Ter ere van de overwinnaar van de IJzer, Z.M. Albert I Koning der Belgen van 1909 tot 1934, werd deze straat naar zijn naam herdoopt.

9. 't STICHELKE

Zeer goed gekozen benaming voor een nieuwe wijk palens aan het voormalis 't Stichelke dat de E. Ourystraat met de Pastorijstraat verbond.

10. BEUKENLAAN

Nieuwe wijk op het oud eigendom Evrard - Van Autgaerden, waar rond 1834 door het echtpaar Van Autgaerden - Van Nerum, beuken werden geplant.
Dit eigendom noemde zich vroeger " 't Vijverhof".

11. SLACHTHUISSTRAAT

Straat leidend naar het reeds lang verdwenen slachthuis.
Het is een korte straat zonder uitgang, een ommekeerstraat gelegen aan de Gete en de Grote Brug.
Werd voorheen "Bedelaars omkeer" genoemd.

12. STATIONSTRAAT

Straat lopend naar het oud station, in 1867 gebouwd en reeds jaren verdwenen.

Hougaerde. Station

Voorheen noemde deze straat "Steenbergen" naar een oude burcht " 't Steen" uit de XIIIe eeuw.

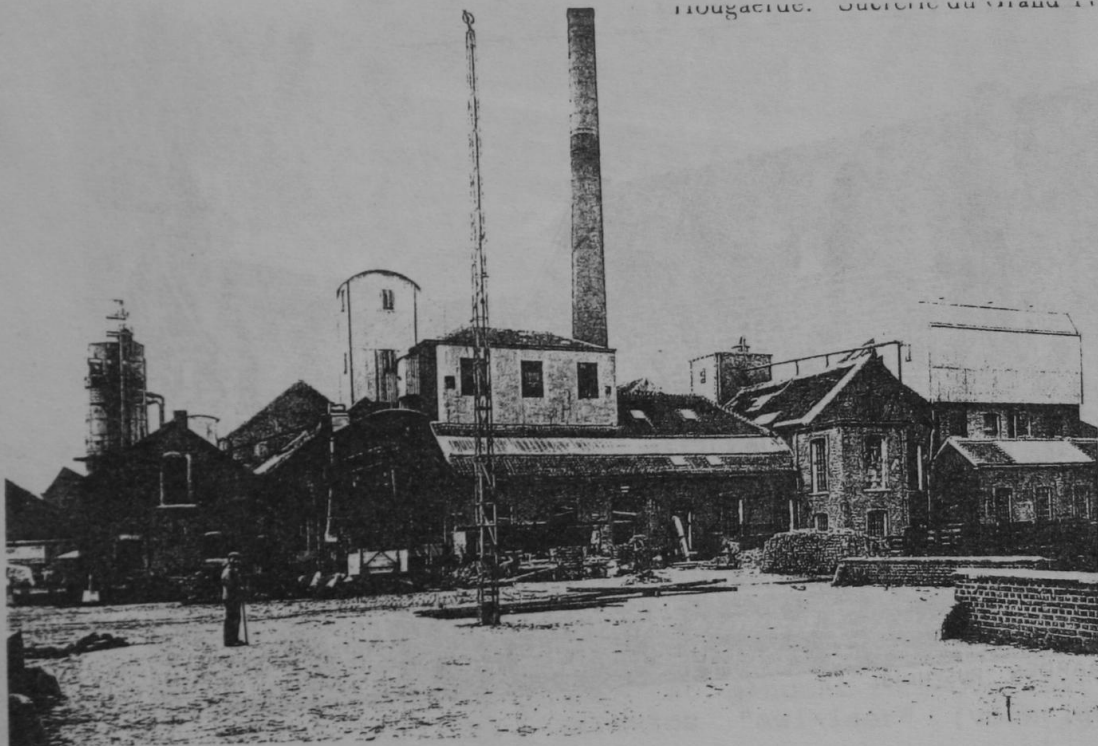
Later zegde men "de Grote Brug en hoger op". Daar stond het paenhuys Flemalia en later ook de "Zwaluwhoeve".

In deze straat werd in augustus 1914 de pastoor van Outgaarden, J.F. Goris, door de Duitsers doodgeschoten en mevrouw Geens - Finoulst uit de Grote Molen dodelijk gekwetst.

13. ALTENAKEN

=====

Goed bewaarde en sprekende naam voor de wijk waar de aloude familie Altona haar "acum" (heem) had.

SUIKERFABRIEK

14. JULES LOWETLAAN

=====

Naam gegeven aan een nieuwe wijk voor kleine landeigendommen, ter herinnering aan de directeur van de Grand Pont (opvolger van Ernest Oury). Tijdens de tweede wereldoorlog steunde hij de ondergedokenen en hielp de weerstand.

15. BLEYSTRAAT

=====

Waar het vruchtbare land "cultura de blida" lag (1344), gewijzigd in "Bley" (1571).

In dit veld kampeerde het leger van de Franse Zonnekoning Lodewijk XIV in 1673, toen hij naar Maastricht oprukte.

16. ROMMERSOM

=====

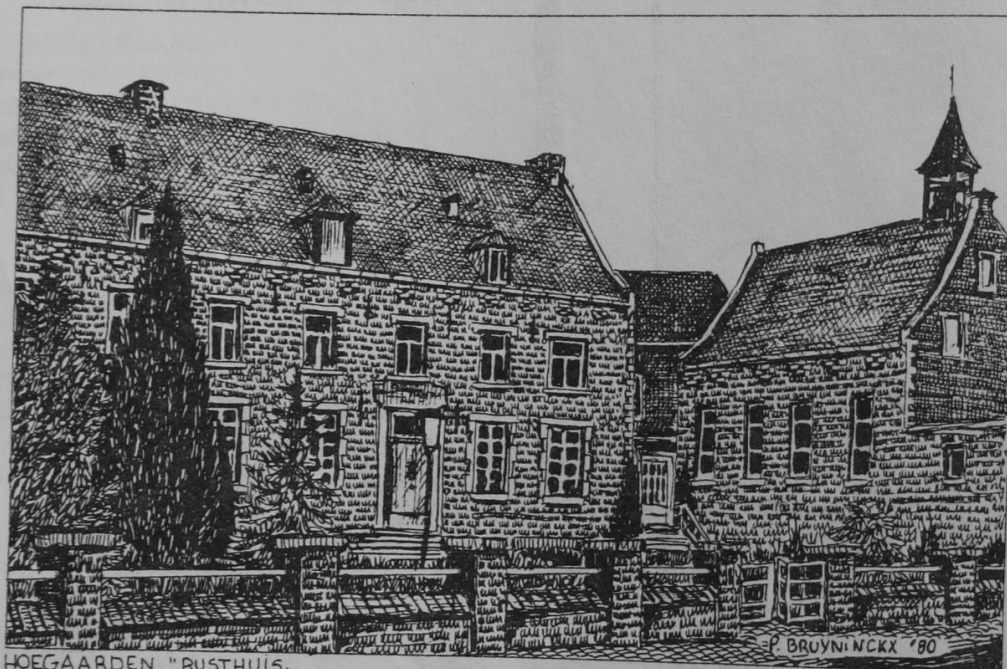
Gehucht van Hoegaarden. Heim van Rombald (Rommersheem).

17. TIENSESTRAAT

=====

Straat leidens naar Tienen, vroeger gewoon "Steenwegh" genaamd.

In deze straat ligt het rusthuis en het sportcomplex "de Struysvogel".

HOEGAARDEN "RUSTHUIS."

18. VROENTESTRAAT

=====

Gelegen langs de vroegere "Vroente" (gemeenschappelijke weide voor dieren rond het klooster).

Het straatgedeelte langs de Gete tot aan de Grote Brug had nochtans niets met de oude Vroente te maken.

19. KLOOSTERSTRAAT

=====
straat palend en leidend naar het oud Begaardenklooster (nu Mariadal).

Vroeger droeg zij de naam "Vroenteweg", omdat zij aan de Vroente paalde.

20. KLEIN OVERLAAR

=====
Gegeven naar de oude benaming van het gehucht "Op-Overlaar" genaamd en komende van het germaans "awi-laer" (vochtige plaats).

21. KWADESTRAAT

=====
Moeilijk te begane straat.

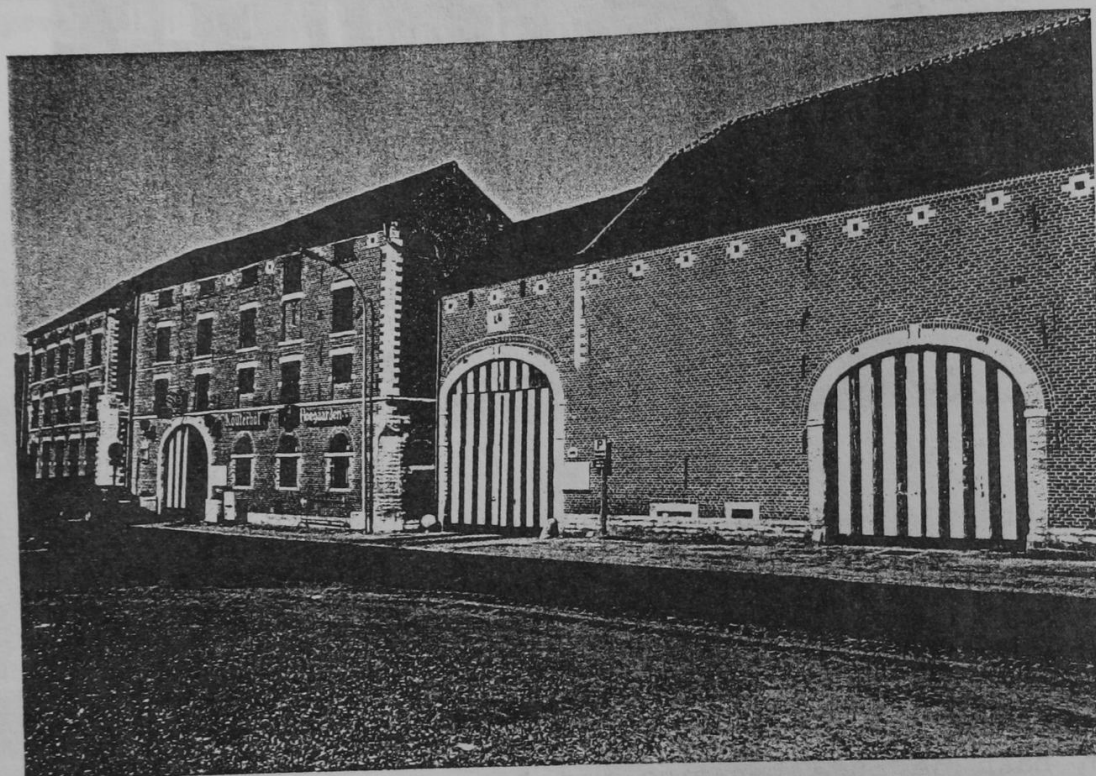
22 STOOPKENSSTRAAT

=====

Voorheen Beekstraat geheten omdat zij langs de Nermbeek lag. In deze straat lagen de meeste brouwerijen van Hoegaarden, omdat er overal bronnen opborrelen.

De huidige benaming zinsteele op de vermaarde bierstopen die er overvloedig klaar stonden gevuld met het smakelijk Hoegaards bier.

In deze straat ligt de brouwerij "de Kluis".

PAENHUYS DUMONT

FOTO R. VANDENBEMAT

23. DUMONTSTRAAT

=====

Zij loopt recht naar het vroegere "Paenhuys Dumont" (heden brouwerij de Kluis).

Daar woonde Joseph Libert Dumont, stichter van de eerste suikerfabriek van Hoegaarden in 1865.

Voorheen droeg deze straat de naam van "Kerckebaen" en was slechts een pad die opwaarts liep in de richting van de kerk.

24. KALVERSTRAAT

Niet zoals beweerd wordt de straat langs waar het vee werd opgedreven, maar wel een smal en modderig "pedeke" om het dertijds daar gelegen "Sparencampshoff" te bereiken. Men zakte er tot aan de knieën in het slijk, zodat het een echte "calvarie" was, voor wie er door moest. Daar zou ook een kruis op een berm hebben gestaan, ter herinnering aande "Calvarieberg".

25. OUDSTRJEDERSSTRAAT

Ter erkenning van hen die tijdens de laatste wereldoorlog hun plicht deden voor het Vaderland.

26. KONINGIN ASTRIDSTRAAT

Voorheen Smisveld genaamd, omdat er een "smirse" zou gestaan hebben.

Onder de Franse tijd verkeerdelijk "Sanetsveld" genaamd.

Huidige naam gegeven ter herinnering aan onze betreurde Koningin Astrid, te Kussnacht verongelukt in 1935.

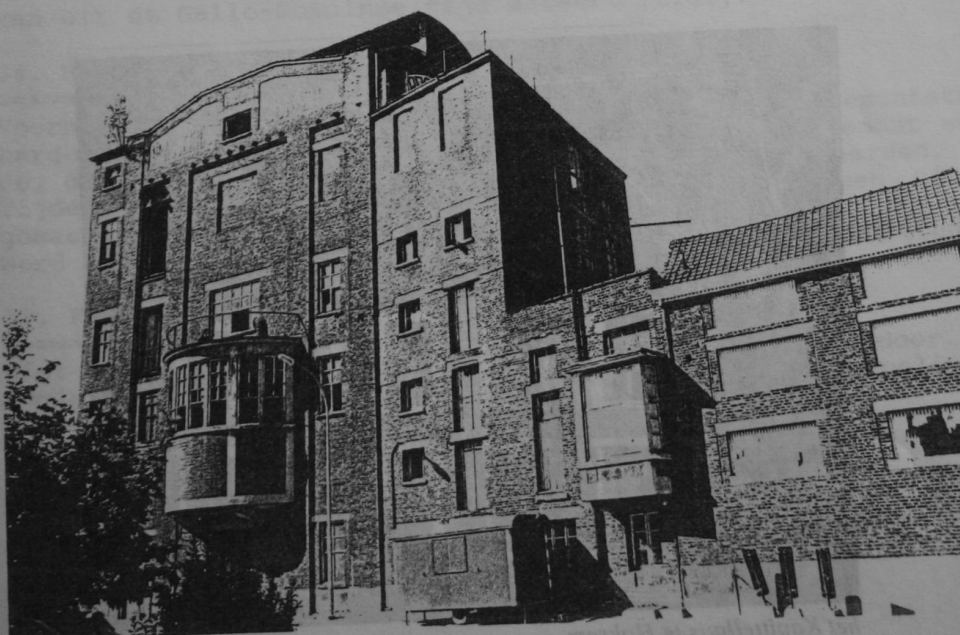
27. GASTHUISSTRAAT

Voorheen deel uitmakend van de Meldertschen weg.

Later (nog rond 1860) Putstraat genaamd, omdat zij in een diepte ligt en herdoopt in de huidige naam, wegens het "gasten-huys" voor pelgrims en vermoeide reizigers tijdens de Middeleeuwen.

28. BROUWERIJ LORIERSSTRAAT

Deze omgeving werd vroeger "Egypte" geheten, omdat er regelmatig zigeuners kwamen kamperen, die men voor Egyptenaren hield. Nadien brouwerij Loriersstraat geworden in aandenken aan de grote bierbrouwerij die er was.

BROUWERIJ LORIERS

FOTO R. VANDENBEMAT

29. KAUTERHOF

- 18 -

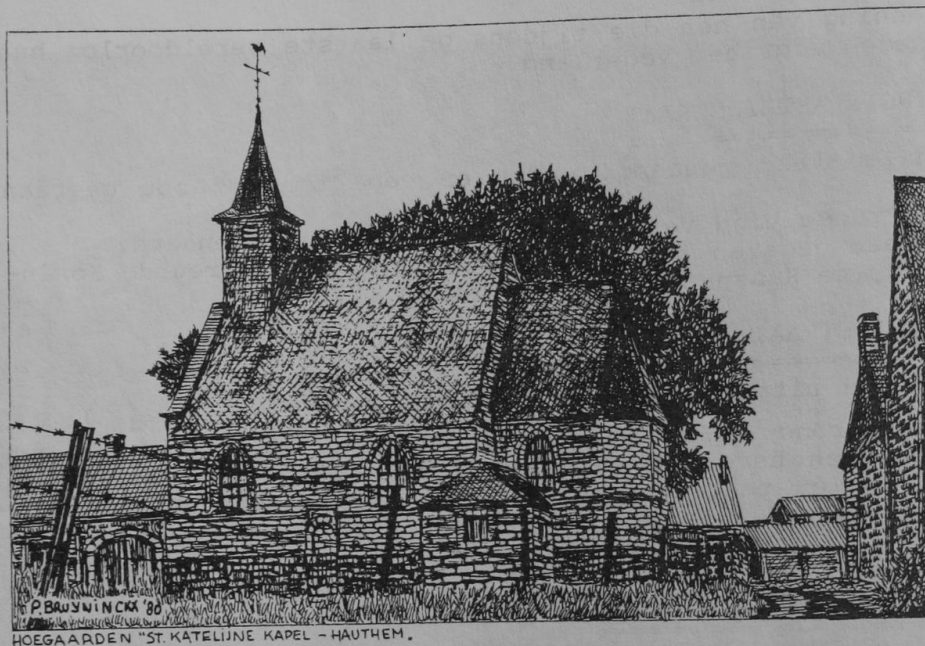
=====

Maakte deel uit van de Meldertschen weg, doch achteraf Kauterhof geworden, natuurlijke benaming voor het aldaar gelegen cultuurland op de "couter".

30. HOUTEM

=====

Gehucht van Hoegaarden, vroger zeer bebost (bosheem houtheem)

HOEGAARDEN "ST. KATELIJNE KAPEL - HAUTHEM.

31. HOKSEM

=====

Gehucht van Hoegaarden.
Naam ontleend aan het heem van Hokko (vleinaam voor Hugo).

het Kapittelhuis te Hoksem

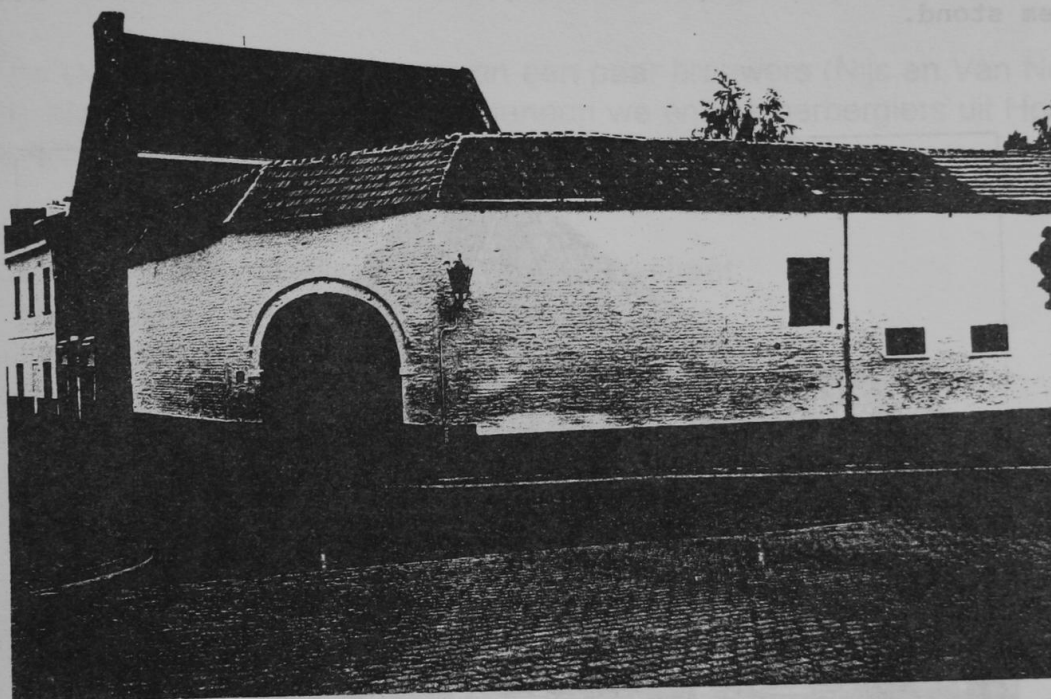
32. WALENSTRAAT

- 19 -

=====

Straat die naar het nabijgelegen Walenland loopt en langswaar de Walen naar Hoegaarden kwamen.

Het voorste gedeelte van deze straat tot aan de Nermsche baen, noemde zich vroeger "Paradijsstraat". Op de hoek hiervan staat nog steeds de Paradijshoeve.

PARADIJSHOEVE

FOTO R. VAN DEN BEMPT

33. ELST

=====

Gehucht van Hoegaarden, waar prachtige elzenbossen stonden en van uit de Gallo-Romeinse tijd dateert (Elgi).

34. HENRI DOTREMONTSTRAAT

=====

Voorheen "Nermschen weg" maar later tot Henri Dotremontstraat herdoopt, omdat aldaar in nr.90 de veearts H. Dotremont woonde, die van 1906 tot 1926 burgemeester was van Hoegaarden. Tijdens de eerste wereldoorlog stond hij de armen uit de gemeente bij.

Werd door de Duitsers in augustus 1914 met de dood bedreigd.

35. FABRIEKGANG

=====

Hier werd in 1865 de eerste suikerfabriek opgericht door not. Louis Alex Putzeys, brouwer Joseph Libert Dumont en Appolinaire Van Goitsnoven.

De straatnaam herinnert nog aan deze fabriek.

36. NERM

=====

Gehucht van Hoegaarden.

Laag gelegen plaats (Neder-heem), waar eens 't hof tot Neer-
hem stond.

"'t SCHIP" (NERM) HOEGAARDEN

37. VALLEISTRAAT

=====

Straat gelegen in de vallei te Nerm.
Vroeger Helstraat genoemd.

hoegaardse herbergiers

tussen 1850-1859

Uit de registers der rekeningen van een paar brouwers (Nijs en Van Nerum) van de jaren 1850 tot 1859, kennen we enkele herbergiers uit Hoegaarden en zijn gehuchten.

Ziehier hun namen:

- 1 - We. Guillaume Buekens in de Stoopkensstraat.
- 2 - We. Charles Lebours op de Vroente.
- 3 - Henri Stockmans, zoon van Pierre in de Doelstaat.
- 4 - Eugene Medaers in de Putzeysstraat.
- 5 - Catharina Debroeck in de Pastorijstraat.
- 6 - Josephus Dellen in de Pastorijstraat.
- 7 - Joannes Dotremont in de Tiensestraat.
- 8 - Henry Stockmans in de Pastorijstraat.
- 9 - We. Jacques Dotremont op de Beek.
10. Jan Babtist Smeyers in de Doelstraat.
- 11 - Josephus Vandermolen te Houtem.
- 12 - Bernardus Rottie in de Stoopkensstraat.
- 13 - Servatius Rottie in de Stoopkensstraat.
- 14 - Lambertus Nijs in de Stoopkensstraat.
- 15 - Servatius Dotremont op de Beek.
- 16 - Jacobus Boets op de Vroente.
- 17 - Petrus Vanex te Klein Overlaar.
- 18 - Joannes Babtist Peeters in Klein Overlaar.
- 19 - Joannes Babtist Thiry in Bost
- 20 - We. Jan Sannen in Bost.
- 21 - Laurent Lambrechts In Bost.
- 22 - Hubert Taverniers in de Nermstraat.
- 23 - Charles Dewaelheyns te Kerkoverlaar.
- 24 - We. Louis Gijsbergh te Nerm.
- 25 - Joannes Stockmans te Nerm.
- 26 - Clement Carcan te Kerkoverlaar.
- 27 - Antoine Geenis te Hoksem.
- 28 - Hendrik Dumoulin te Nerm.
- 29 - Constant Vanausseloos te Kerkoverlaar.
- 30 - Henri Van Autgaerden in de Doelstraat.
- 31 - Jozef Van Nerum in 't Nieuwhuys.

Acht éénarmigen, militaire oorlogsinvaliden, omringen een lijkstaf met de nationale driekleur die op een affuit naar de Congresskolom te Brussel gedragen wordt. Op deze plaats wordt met groot eerbetoon op 11 november 1922 het graf van de onbekende soldaat ingehuldigd. De grafkelder juist vóór de Kolom wordt de laatste rustplaats van diegene die net zoals vele anderen sneuvelde voor het Vaderland en waarvan men de naam niet kon achterhalen.

Historiek

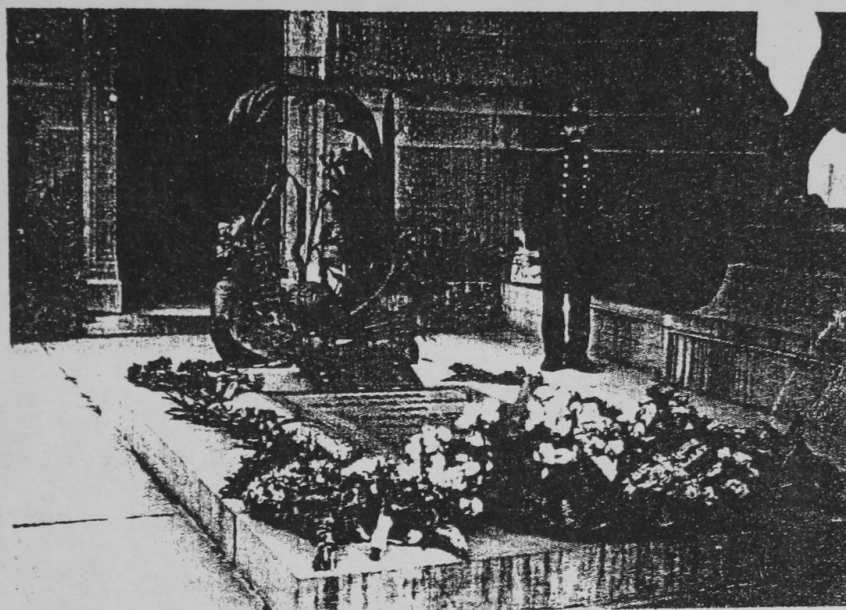
In 1922 doet België, in navolging van andere geallieerde staten, een oud ritueel heropleven. Er werd namelijk beslist om op plechtige wijze haar gesneuvelden te huldigen en vooral deze op wiens graf niemand zich ooit zal komen bezinnen :

"de onbekende soldaten".

Op 10 november 1922 staan vijf lijkstaven opgebaard in een dodenkapel, speciaal daartoe ingericht in het station te Brugge. Deze staven bevatten de vijf lichamen van niet geïdentificeerde Belgische soldaten, gevallen op één van de vijf belangrijkste strijdtonelen van de Eerste Wereldoorlog : Luik, Namen, Antwerpen, Vlaanderen en de IJzer.

Diezelfde dag wordt de Bruggeling en oorlogsinvaliden (hij is blind uit de strijd gekomen) RAYMOND HAESBROECK naar het station gebracht. Generaal de LONGUEVILLE zal hem daar vragen één van de vijf staven aan te duiden. HAESBROECK kiest de vierde staf, deze zal voortaan als symbool staan voor al diegenen die zich opofferden voor het Vaderland en nu onder een naamloos kruis begraven liggen.

Op 11 november neemt een speciale trein zijn kostbare vracht mee tot aan het Brussels Noord-

Collecties Koninklijk Legermuseum Brussel

station, waar de kist op een affuit wordt geplaatst. Vandaar gaat het naar de Congreskolom, een erehaag gevormd door oorlogsinvaliden en gedeporteerden strekt zich uit over het gehele parcours. In bijzijn van de Koninklijke Familie wordt de kist met alle eer ten grave gedragen. Op de gedenksteen staat geschreven :

***" Ici repose un soldat inconnu mort
pour la Patrie."
1914 - 1918***

***" Hier rust een onbekende soldaat voor
het Vaderland gesneuveld."***

Later, na de Tweede Wereldoorlog, wordt een gedenksteen bijgevoegd, met het opschrift :

***" Aux Héros de la Guerre."
1940 - 1945
" Aan de Helden van de Oorlog."***

Koken met Hoegaards bier

In haar tijdschrift over bierfolklore 't Moutstokje, publiceert "Die edele orde vanden Moutstock", de Hoegaardse bier- en brouwersgilde, al enkele jaren recepten met Hoegaards bier.

Om de vraag van een breder publiek te kunnen beantwoorden, heeft de biergilde besloten deze recepten te bundelen in een boekje, dat eind november verschijnt.

Koken met Hoegaards bier bevat 101 recepten met Hoegaards bier en is geïllustreerd met enkele foto's. Het boek zal 490 fr. kosten in de boekhandel. Er kan vooraf worden op ingetekend tegen de voorminschrijvingsprijs van 440 fr. op rekening 310-0370021-52 van Museum 't Nieuwhuys vzw, Ernest Ourystraat 2-4 3320 Hoegaarden (vermelden: kookboekje). De boeken kunnen afgehaald worden in het museum, of toegezonden worden (50 fr. bijvoegen voor verzendingskosten).